NAMANGAN DAVLAT UNIVERSITETI
ILMIY AXBOROTNOMASI, [2026-9]
ISSN:2181-1458
ISSN:2181-0427

13.00.00-PEDAGOGIKA
journal.namdu.uz
PEDAGOGICAL

UCH QATLAMLI INTEGRATIV MODUL: MILLIY PEDAGOGIK AN'ANALAR VA GLOBAL TA'LIM PARADIGMALARINI O'QUV MAZMUNIDA UYG'UNLASHTIRISH

Rahimova Dildora Qodirjonovna
p.f.f.d., PhD, dotsent, University of Business and Science, Pedagogika va psixologiya kafedrasi

Annotatsiya: *Maqolada oliy ta'limda milliy pedagogik merosni zamonaviy xalqaro yondashuvlar bilan bir o'quv birligi ichida bog'lash muammosi ko'rib chiqiladi. Muallif bu vazifani hal etish vositasi sifatida uch qatlamli integrativ modulni taklif etadi: milliy-madaniy qatlam ta'lim oluvchiga o'z madaniy zaminini, global-ilmiy qatlam zamonaviy ilmiy bilimni, integrativ qatlam esa ularni qiyoslash va sintez qilish tajribasini beradi. Modulni loyihalash bosqichlari, «qadriyat filtri» tamoyili va modul ichidagi talaba faoliyati ketma-ketligi tavsiflangan. Uch oliy ta'lim muassasasida 784 nafar talaba ishtirokida o'tkazilgan pedagogik tajriba natijalari modulning integrativ kompetentlikni rivojlantirishdagi samaradorligini ko'rsatdi.*

Kalit so'zlar: *integrativ modul, pedagogik an'ana, global ta'lim paradigmasi, glokallashuv, teskari loyihalash, integrativ kompetentlik, oliy ta'lim.*

ТРЁХСЛОЙНЫЙ ИНТЕГРАТИВНЫЙ МОДУЛЬ: СОГЛАСОВАНИЕ НАЦИОНАЛЬНЫХ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ТРАДИЦИЙ И ГЛОБАЛЬНЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ПАРАДИГМ В СОДЕРЖАНИИ ОБУЧЕНИЯ

Аннотация: *В статье рассматривается проблема связи национального педагогического наследия с современными международными подходами в пределах одной учебной единицы высшего образования. В качестве средства её решения предложен трёхслойный интегративный модуль: национально-культурный слой даёт обучающемуся опору на собственную культуру, глобально-научный слой — современное научное знание, интегративный слой — опыт их сопоставления и синтеза. Описаны этапы проектирования модуля, принцип «ценностного фильтра» и последовательность деятельности студента внутри модуля. Результаты педагогического эксперимента с участием 784 студентов трёх вузов показали эффективность модуля в развитии интегративной компетентности.*

Ключевые слова: *интегративный модуль, педагогическая традиция, глобальная образовательная парадигма, глокализация, обратное проектирование, интегративная компетентность, высшее образование.*

THREE-LAYER INTEGRATIVE MODULE: ALIGNING NATIONAL PEDAGOGICAL TRADITIONS AND GLOBAL EDUCATIONAL PARADIGMS IN CURRICULUM CONTENT

Abstract: *The article addresses the problem of connecting national pedagogical heritage with contemporary international approaches within a single learning unit in higher education. A three-layer integrative module is proposed as a solution: the national-cultural layer grounds the learner in their own culture, the global-scientific layer provides current scientific knowledge, and the integrative layer offers experience in comparing and synthesising the two. The stages of module design, the principle of a «value filter» and the sequence of student activity within the module are described. The results of a pedagogical experiment involving 784 students from three universities demonstrated the effectiveness of the module in developing integrative competence.*

Keywords: *integrative module, pedagogical tradition, global educational paradigm, glocalisation, backward design, integrative competence, higher education.*

KIRISH

So'nggi o'n yillikda mamlakatimizda oliy ta'limida kredit-modul tizimi, aralash o'qitish va akademik almashinuv dasturlari keng yoyildi. Bu jarayon talabalar va o'qituvchilar uchun xalqaro ilmiy manbalar, onlayn kurslar va xorijiy ta'lim tajribasidan foydalanish imkoniyatini kengaytirdi. Ayni paytda xalqaro tashkilotlarning so'nggi hujjatlarida ta'lim faqat bilim va ko'nikma emas, balki qadriyatlar va madaniy o'zlikni ham shakllantirishi lozimligi ta'kidlanmoqda (OECD, 2019; UNESCO, 2021).

Oliy ta'lim amaliyotida esa ushbu ikki yo'nalish ko'pincha alohida yashaydi. Milliy pedagogik meros odatda pedagogika tarixi yoki ma'naviyat bilan bog'liq fanlarda, zamonaviy xorijiy yondashuvlar esa ta'lim texnologiyalari yoki metodika kurslarida o'rganiladi. Talaba ikkala manbani ham biladi, biroq ularni bir-biriga qanday bog'lashni o'rganmaydi.

Natijada bitiruvchi yo xorijiy namunani o‘z sharoitiga moslashtirmasdan qo‘llaydi, yo an’anaviy usullar bilan cheklanib qoladi.

Bu holat o‘quv mazmunini tashkil etishning o‘zida yechim izlash zaruratini ko‘rsatadi. Agar integratsiya faqat maqsad sifatida e’lon qilinib, o‘quv birligining tuzilishida aks etmasa, u o‘qituvchining shaxsiy tashabbusiga bog‘liq bo‘lib qoladi. Shu bois integratsiyani modul darajasida, ya’ni o‘quv jarayonining eng aniq va boshqariladigan birligida loyihalash masalasi dolzarb hisoblanadi.

Ushbu maqolaning maqsadi milliy pedagogik an’analar va global ta’lim paradigmalarini bitta o‘quv modulida uyg‘unlashtirish imkonini beruvchi uch qatlamli tuzilmani taqdim etish, uni loyihalash tartibini ko‘rsatish va samaradorligini pedagogik tajriba ma’lumotlari asosida baholashdan iborat. Tadqiqot quyidagi savollarga javob izlaydi: integrativ modul qanday qatlamlardan iborat bo‘lishi kerak? Global mazmunni milliy kontekstga kiritishda qanday mezonga tayanish lozim? Bunday modul talabalarning integrativ kompetentligiga qanday ta’sir ko‘rsatadi?

«An’ana» tushunchasini ijtimoiy fanlarda tizimli tahlil qilgan E.Shils uni avlodlar o‘rtasida uzatiladigan va shu jarayonda o‘zgarib boradigan meros sifatida ta’riflagan (Shils, 1981). Bu qarash pedagogik an’anani qotib qolgan qoidalar to‘plami emas, balki yangilanishga qodir hodisa sifatida ko‘rishga imkon beradi. «Paradigma» tushunchasi esa T.Kunning ilmiy inqiloblar nazariyasidan kelib chiqqan bo‘lib, muayyan davrda ilmiy hamjamiyat namuna deb qabul qilgan qarashlar va usullar tizimini anglatadi (Kuhn, 1970).

Mahalliy va xorijiy madaniy unsurlarning uchrashuvini tushuntirishda R.Robertsonning glokalizatsiya g‘oyasi muhim ahamiyatga ega. Unga ko‘ra global hodisalar har bir jamiyatda mahalliy sharoitga moslashib, yangi ko‘rinish oladi (Robertson, 1995). Ta’limga nisbatan bu g‘oya xorijiy yondashuvni rad etish ham, uni o‘zgarishsiz ko‘chirish ham emas, balki uni o‘z madaniy muhitiga ijodiy moslashtirish zarurligini bildiradi. Xalqaro hisobotlarda ham ta’limning «bilishni, qilishni, birga yashashni va yashashni o‘rganish» kabi tayanchlari madaniy xilma-xillikni hurmat qilish bilan bog‘lab ko‘rsatilgan (Delors, 1996).

Pedagogik integratsiya muammosi rus pedagogikasida keng o‘rganilgan. V.S.Bezrukova integratsiyani pedagogik tizim elementlarining yaxlitlashuvi deb hisoblagan (Bezrukova, 1994), A.Ya.Danilyuk esa uni turli madaniy ma’nolarning o‘zaro birlashuvi sifatida talqin etgan (Danilyuk, 2000). Etnopedagogika sohasida G.N.Volkov xalq tarbiya tajribasining zamonaviy ta’limdagi o‘rnini asoslagan (Volkov, 1999). O‘zbek olimlaridan U.I.Inoyatov, N.A.Muslimov va M.A.Yunusova pedagogika nazariyasini milliy kontekstda bayon qilgan bo‘lsa (Inoyatov va boshq., 2011), M.Quronov milliy tarbiyaning mazmuni va vositalarini ochib bergan (Quronov, 2007).

O‘zbekiston Respublikasida ushbu masalaning me’yoriy asosi ham shakllangan. «Ta’lim to‘g‘risida»gi Qonunda ta’limning asosiy tamoyillari qatorida milliy va umuminsoniy qadriyatlarning uyg‘unligi hamda ta’lim tizimining xalqaro talablarga muvofiqligi ko‘rsatilgan (O‘zbekiston Respublikasining Qonuni, 2020). Oliy ta’limni 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi esa kredit-modul tizimiga o‘tish va xalqaro hamkorlikni kengaytirishni nazarda tutadi (O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni, 2019). Demak, davlat siyosati ham milliy o‘zlikni saqlash, ham global raqobatbardoshlikni ta’minlashni bir vaqtda talab qilmoqda. Biroq bu ikki talabni o‘quv dasturi va mashg‘ulot darajasida qanday birlashtirish kerakligi hujjatlarda ko‘rsatilmagan va bu metodik yechimni talab etadi.

Ta’lim dizayni nazariyasi integratsiyani loyihalash uchun aniq vositalar beradi. G.Uiggins va J.Mak-Tayning teskari loyihalash yondashuviga ko‘ra, o‘quv birligi kutilayotgan natijadan boshlab, so‘ngra baholash dalillari va faqat oxirida o‘quv faoliyati rejalashtiriladi (Wiggins & McTighe, 2005). J.Biggsning konstruktiv muvofiqlik tamoyili natija, faoliyat va baholashning bir maqsadga yo‘naltirilishini talab qiladi (Biggs, 1996; Biggs & Tang, 2011). D.Merrill samarali o‘qitish real muammo atrofida qurilishi va yangi bilimni amalda qo‘llash bilan yakunlanishi kerakligini ko‘rsatgan (Merrill, 2002). D.Lorillard o‘qitishni dizayn fani sifatida ko‘rib, o‘qituvchini o‘quv jarayonini loyihalovchi mutaxassis deb biladi (Laurillard, 2012). Raqamli muhitda bilim tarmoqlar orqali shakllanishini G.Siemens konnektivizm nazariyasida asoslagan (Siemens, 2005).

Tahlil shuni ko‘rsatadiki, ta’lim dizayni modellari o‘quv birligining ichki izchilligini ta’minlaydi, ammo mazmunni madaniy manbasiga ko‘ra ajratmaydi. Integratsiya va etnopedagogikaga oid ishlar esa milliy merosning ahamiyatini asoslaydi, biroq uni zamonaviy nazariyalar bilan bitta modul ichida qanday bog‘lash kerakligini ko‘rsatmaydi. Ushbu ikki yo‘nalish o‘rtasidagi bo‘shliq maqolada taklif etilayotgan uch qatlamli modulning nazariy asosini tashkil etadi.

Tadqiqotda nazariy tahlil, qiyosiy-tarixiy tahlil, modellashtirish, pedagogik kuzatish, anketa so‘rovi va pedagogik tajriba metodlaridan foydalanildi. Qadriyatlarning madaniy ildizini tushuntirishda L.S.Vygotskiyning bilishning ijtimoiy-madaniy vositachiligi haqidagi g‘oyasiga tayanildi (Vygotsky, 1978). Tajriba Namangan davlat pedagogika instituti, Andijon davlat pedagogika instituti va Denov tadbirkorlik va pedagogika institutida o‘tkazildi. Unda 784 nafar talaba qatnashdi: tajriba guruhida (TG) 397, nazorat guruhida (NG) 387 nafar. Natijalar Styudentning t mezoni va Pirsonning χ^2 mezoni yordamida tahlil qilindi.

Modulning tuzilishi. Taklif etilgan modul uch qatlamdan iborat. Milliy-madaniy qatlam mavzuga oid xalq pedagogikasi namunalari, Sharq mutafakkirlarining qarashlari va milliy qadriyatlarni o‘z ichiga oladi; uning vazifasi talabani o‘z madaniy zaminiga tayantirishdir. Global-ilmiy qatlam shu mavzu bo‘yicha zamonaviy nazariyalar, xalqaro tadqiqotlar va kompetensiyalarni qamrab oladi; u talabani jahon ilmiy maydoniga olib chiqadi. Integrativ qatlam ikki qatlamni qiyoslovchi va birlashtiruvchi topshiriqlardan tuziladi: talaba umumiy va farqli jihatlarni dalillar bilan aniqlaydi hamda o‘z pozitsiyasini ishlab chiqadi.

Integrativ qatlam modulning markaziy qismi hisoblanadi. Agar u bo‘lmasa, milliy va global mazmun yonma-yon turadi, lekin bir-biri bilan muloqotga kirishmaydi. Aynan shu qatlamda talaba ikki manbani bog‘lash, ularning har biridan nimani olish mumkinligini asoslash va natijada yaxlit qarash hosil qilish tajribasini egallaydi.

Loyihalash tartibi. Modul teskari loyihalash mantig‘ida besh qadamda tuziladi: 1) integrativ natija fe’l orqali ifodalanadi (masalan, «qiyoslaydi va o‘z xulosasini asoslaydi»); 2) shu natijani tekshiruvchi baholash topshirig‘i va uning rubrikasi tuziladi; 3) har bir qatlam uchun manbalar tanlanadi; 4) talaba faoliyatining ketma-ketligi belgilanadi: manba bilan tanishish, muhokama, amaliy topshiriq va refleksiya; 5) modul kichik guruhda sinab ko‘rilib, natijalar asosida tuzatiladi.

Global mazmunni tanlashda «qadriyat filtri» tamoyili qo‘llanadi. Uning mohiyati shundaki, xorijiy nazariya yoki usul modulga avtomatik ravishda kiritilmaydi: avval u milliy qadriyatlar va ta’lim maqsadlari nuqtai nazaridan baholanadi. Natijada global taklif yo to‘g‘ridan-to‘g‘ri qabul qilinadi (masalan, tanqidiy fikrlash), yo milliy kontekstga moslashtiriladi (masalan, teskari sinf modeli an’anaviy mustaqil mutolaa tajribasi bilan bog‘lanadi), yoki uning qadriyatlarga zid jihati chetlab o‘tiladi.

Misol tariqasida «Tarbiya nazariyasi» kursidagi modulni ko‘raylik. Milliy-madaniy qatlamda talabalar Forobiy, Beruniy va Navoiyning tarbiya haqidagi fikrlarini manba parchalari asosida o‘rganadi. Global-ilmiy qatlamda shaxsga yo‘naltirilgan va kompetensiyaviy tarbiya yondashuvlari tahlil qilinadi. Integrativ qatlamda talabalar kichik guruhlarda qiyosiy jadval tuzadi, onlayn forumda munozara olib boradi va yakunda maktab uchun tarbiyaviy tadbir loyihasini tayyorlaydi. Baholash rubrikasi bilim, amaliy ko‘nikma, qadriyatli munosabat va refleksiya mezonlarini qamrab oladi.

Talaba faoliyatining ketma-ketligi. Modul ichida talaba to‘rt bosqichdan o‘tadi. Tanishlik bosqichida u mavzuning shaxsiy va kasbiy ahamiyatini anglaydi; bunda muammoli savol va qisqa diagnostik so‘rov qo‘llanadi. Qiyoslash bosqichida milliy va global manbalar qiyosiy jadval, manba tahlili va vaqt chizig‘i orqali taqqoslanadi. Sintez bosqichida keys, debat va mini-loyiha yordamida ikki manba bitta yechimga birlashtiriladi. Tatbiq bosqichida talaba olingan natijani pedagogik amaliyotda sinaydi va refleksiv kundalikda tahlil qiladi. Keyingi mavzuda bu bosqichlar takrorlanadi, lekin har gal murakkabroq topshiriqlar bilan, shuning uchun jarayon spiral shaklida chuqurlashib boradi.

Raqamli muhitning o‘rni. Modulning har bir qatlami ta’limni boshqarish tizimida (LMS) alohida bo‘lim sifatida joylashtirildi. Milliy-madaniy qatlam uchun manba parchalari izohlari bilan elektron shaklda tayyorlandi, global-ilmiy qatlamda ochiq ta’lim resurslari va ilmiy maqolalarga havolalar berildi, integrativ qatlamda esa onlayn forum, umumiy hujjatlar va elektron portfolio ishlatildi. Raqamli vositalar mashg‘ulot maqsadiga qarab tanlandi: masalan, qiyoslash bosqichida jadval tuzish uchun umumiy hujjat, sintez bosqichida fikr almashish uchun forum qo‘llandi.

Tajriba natijalari. Tajriba boshida TG ning o‘rtacha ko‘rsatkichi (3 balli shkalada 1,83) NG nikidan (1,98) past edi. Shakllantiruvchi bosqichda TG da uch qatlamli modullar asosida mashg‘ulotlar o‘tkazildi, NG da esa odatdagi dastur saqlandi. Yakuniy natijalar 1-jadvalda keltirilgan.

1-jadval. Integrativ kompetentlik darajalarining taqsimoti (%)

Guruh	Bosqich	Yuqori	O‘rta	Past
TG (n = 397)	Tajriba boshida	31	21	48
TG (n = 397)	Tajriba oxirida	49	37	14
NG (n = 387)	Tajriba boshida	30	38	32
NG (n = 387)	Tajriba oxirida	22	44	34

Jadvaldan ko‘rinib turibdiki, TG da yuqori daraja 31% dan 49% ga oshgan, past daraja esa 48% dan 14% ga qisqargan. NG da sezilarli ijobiy o‘zgarish kuzatilmagan. Yakuniy o‘rtacha ball TG da 2,35, NG da 1,88 ni tashkil etdi. Styudent mezoni bo‘yicha hisoblangan qiymat $t = 9{,}06$ jadval qiymatidan (1,96) katta, Pirson mezoni bo‘yicha esa $\chi^2 = 71{,}74$ kritik qiymatdan (5,99) yuqori bo‘ldi ($\alpha = 0{,}05$). Ta’lim samaradorligi koeffitsienti 1,17 ga teng bo‘lib, birdan katta. Bu ko‘rsatkichlar guruhlar o‘rtasidagi farq tasodifiy emasligini tasdiqlaydi.

Natijalar mezonlar kesimida ham tahlil qilindi. Integrativ kompetentlik to‘rt mezon bo‘yicha baholandi: motivatsion-qadriyat (milliy qadriyatlarga va global yondashuvlarga munosabat), kognitiv (ikki manba bilimini bilish va bog‘lash), faoliyatli-texnologik (bilimni yangi vaziyatda qo‘llash va modul loyihalash) hamda refleksiv-baholash (o‘z faoliyatini mezonlar asosida tahlil qilish). Har bir mezon bo‘yicha yuqori darajadagi talabalar ulushi 2-jadvalda berilgan.

2-jadval. To‘rt mezon bo‘yicha yuqori daraja ulushi (%)

Mezon	TG boshida	TG oxirida	NG boshida	NG oxirida
Motivatsion-qadriyat	31	49	30	23
Kognitiv	31	49	30	23
Faoliyatli-texnologik	31	49	30	22
Refleksiv-baholash	31	49	29	22

2-jadvaldan ko‘rinadiki, TG da to‘rt mezonning barchasida yuqori daraja taxminan bir xil sur’atda oshgan. Bu holat modulning bilim, ko‘nikma, munosabat va refleksiyaga alohida-alohida emas, balki birgalikda ta’sir ko‘rsatishi bilan izohlanadi: integrativ qatlamdagi bitta topshiriq, masalan qiyosiy esse, talabadan bir vaqtning o‘zida bilimni qo‘llash, qadriyatli pozitsiyani asoslash va o‘z xulosasini baholashni talab qiladi. NG da esa barcha mezonlar bo‘yicha yuqori daraja ulushi biroz kamaygan.

Natijalarning eng muhim jihati shundaki, TG tajribani pastroq boshlang‘ich holatdan boshlab, yakunda NG dan sezilarli ustun keldi. Demak, ijobiy o‘zgarishni guruhning dastlabki tayyorgarligi bilan emas, balki qo‘llangan modul bilan izohlash asosli. Integrativ qatlamdagi qiyosiy va loyihaviy topshiriqlar talabadan bilimni yodlashni emas, balki ikki manbani bog‘lashni talab qiladi; bu esa konstruktiv muvofiqlik g‘oyasiga mos ravishda chuqur o‘rganishga undaydi (Biggs & Tang, 2011).

Taklif etilgan modul ta’lim dizaynining ma’lum modellarini inkor etmaydi. U teskari loyihalash va konstruktiv muvofiqlik mantig‘ini saqlaydi, lekin ularga mazmunni madaniy manbasiga ko‘ra tashkil etish o‘lchovini qo‘shadi. Shu ma’noda uch qatlamli modulni glokalizatsiya g‘oyasining o‘quv mazmuni darajasidagi amaliy ifodasi deb hisoblash mumkin (Robertson, 1995).

Tajriba davomida o‘qituvchi rolining o‘zgargani ham kuzatildi. Uch qatlamli modul bilan ishlagan o‘qituvchi tayyor ma’ruza matnini yetkazuvchi emas, balki manbalarni tanlovchi, topshiriqlarni loyihalovchi va talabalar muloqotini yo‘naltiruvchi mutaxassis sifatida faoliyat ko‘rsatdi. Bu holat D.Lorillardning o‘qitishni dizayn fani sifatida ko‘rish haqidagi g‘oyasiga mos keladi (Laurillard, 2012). O‘qituvchilar bilan o‘tkazilgan suhbatlarda modulni loyihalashda eng ko‘p qiyinchilik milliy-madaniy qatlam uchun mavzuga mos manba topish va integrativ topshiriqlarni baholash mezonlarini aniqlash bilan bog‘liq ekani qayd etildi. Shu sababli modullar bilan birga manbalar to‘plami va namunaviy rubrikalarni ham tayyorlash maqsadga muvofiq.

Shu bilan birga, tadqiqotning ayrim cheklovlarini ham qayd etish lozim. Tajriba asosan pedagogika yo‘nalishidagi talabalar bilan o‘tkazildi. Texnika va tabiiy fanlarda milliy-madaniy qatlamning mazmuni boshqacha bo‘lishi va uni tanlash qo‘shimcha metodik tavsiyalarni talab qilishi mumkin. Bundan tashqari, modulni loyihalash o‘qituvchidan qo‘shimcha vaqt va ta’lim dizayni ko‘nikmalarini talab qiladi; shu sababli o‘qituvchilar uchun maxsus malaka oshirish kurslari zarur.

Tadqiqot natijalari quyidagi xulosalarni chiqarishga imkon beradi. Birinchidan, milliy pedagogik an’analar va global ta’lim paradigmalari integratsiyasi o‘quv modulining tuzilishida aks etganda boshqariladigan jarayonga aylanadi. Ikkinchidan, milliy-madaniy, global-ilmiy va integrativ qatlamlardan iborat modul talabaga o‘z madaniy zaminiga tayangan holda jahon ilmiy bilimini egallash va ularni sintez qilish imkonini beradi. Uchinchidan, teskari loyihalash va «qadriyat filtri» tamoyiliga asoslangan modul integratsiyani tasodifiy aralashtirishdan va tanqidsiz ko‘chirishdan saqlaydi. To‘rtinchidan, pedagogik tajriba modulning talabalar integrativ kompetentligini oshirishdagi samaradorligini statistik jihatdan tasdiqladi.

Amaliy tavsiya sifatida pedagogik yo‘nalishlardagi fanlarning ishchi dasturlariga uch qatlamli modullarni kiritish, o‘qituvchilar uchun modul loyihalash bo‘yicha qo‘llanma va namunaviy ishlanmalar tayyorlash taklif etiladi. Keyingi tadqiqotlarda modulni nopedagogik yo‘nalishlarda sinash va raqamli ta’lim platformalarida qo‘llash imkoniyatlarini o‘rganish maqsadga muvofiq.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Bezrukova, V. S. (1994). Integratsionnye protsessy v pedagogicheskoy teorii i praktike. Yekaterinburg.
2. Biggs, J. (1996). Enhancing teaching through constructive alignment. Higher Education, 32(3), 347–364.
3. Biggs, J., & Tang, C. (2011). Teaching for Quality Learning at University (4th ed.). Open University Press.
4. Danilyuk, A. Ya. (2000). Teoriya integratsii obrazovaniya. Rostov-na-Donu: RGPU.
5. Delors, J. (1996). Learning: The Treasure Within. Report to UNESCO of the International Commission on Education for the Twenty-first Century. UNESCO.
6. Inoyatov, U. I., Muslimov, N. A., & Yunusova, M. A. (2011). Pedagogika nazariyasi va tarixi. Toshkent: Musiqa.
7. Kuhn, T. S. (1970). The Structure of Scientific Revolutions (2nd ed.). University of Chicago Press.
8. Laurillard, D. (2012). Teaching as a Design Science: Building Pedagogical Patterns for Learning and Technology. Routledge.
9. Merrill, M. D. (2002). First principles of instruction. Educational Technology Research and Development, 50(3), 43–59.
10. OECD. (2019). OECD Future of Education and Skills 2030: OECD Learning Compass 2030. OECD Publishing.
11. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni. (2019). O‘zbekiston Respublikasi oliy ta’lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida (PF-5847-son, 8-oktyabr). Lex.uz.
12. O‘zbekiston Respublikasining Qonuni. (2020). Ta’lim to‘g‘risida (O‘RQ-637-son, 23-sentyabr). Lex.uz.
13. Quronov, M. (2007). Milliy tarbiya. Toshkent: Ma’naviyat.
14. Robertson, R. (1995). Glocalization: Time-space and homogeneity-heterogeneity. In M. Featherstone, S. Lash, & R. Robertson (Eds.), Global Modernities (pp. 25–44). Sage.
15. Shils, E. (1981). Tradition. University of Chicago Press.
16. Siemens, G. (2005). Connectivism: A learning theory for the digital age. International Journal of Instructional Technology and Distance Learning, 2(1), 3–10.
17. UNESCO. (2021). Reimagining Our Futures Together: A New Social Contract for Education. UNESCO.
18. Volkov, G. N. (1999). Etnopedagogika. Moskva: Akademiya.
19. Vygotsky, L. S. (1978). Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. Harvard University Press.
20. Wiggins, G., & McTighe, J. (2005). Understanding by Design (2nd ed.). ASCD.